

De wet zit draagmoeders op de hielen

SAMENLEVING

Sarah Haaij en Marlies Pilon – 18:29, 4 april 2017

▲ Jana Kurkina (29), hier met haar zusje van 14 uit Tbilisi in Georgië is draagmoeder. In Georgië zijn de regels voor draagmoederschap soepel. Kurkina komt niet voor in het verhaal. © Hollandse Hoogte

Zij zien vooral een kans om geld te verdienen, maar wetgeving zit draagmoeders wereldwijd op de hielen. In deze popup-industrie richten wensouders zich nu op Georgië.

Toen een vriendin haar op een dag vertelde dat ze als draagmoeder 12.000 dollar verdiende, dacht de Georgische Anastasia dat het een grap was. "Ik was bij mijn

man weggegaan en zat op dat moment echt aan de grond. Ik verdiende ongeveer 300 Georgische Lari (116 dollar) per maand op een schooltje", vertelt de kleine vrouw met geblondeerde haren. Ze noemt de kans om draagmoeder te zijn 'een godsgeschenk'.

Lees verder na de advertentie

Van haar vriendin leerde ze drie belangrijke regels; 'Teken nooit iets dat je niet begrijpt. Geef de baby pas af als je het geld hebt ontvangen. En ontwikkel vooral geen gevoelens voor de baby.'

Commercieel draagmoederschap - een vrouw betalen om voor jou een kind te voldragen - mag in Nederland en de meeste westerse landen niet, vanuit de ethische overweging dat 'een kind geen koopwaar is'. En dus proberen wensouders het in landen waar het nog wel mag: de Verenigde Staten, voor wie een budget van boven de 75.000 dollar heeft; of in een relatief arm land, waar de regelgeving wat vager is, of vrijwel geheel ontbreekt.

Maar de wetgeving zit wensouders op de hielen. Was Zuidoost-Azië tot voor kort nog de place-to-be in commercieel draagmoederland, een domino-verbod op de praktijk in Thailand, Nepal en India maakte dat de hele industrie in 2016 naar

Cambodja verkaste. Maar ook in Cambodja en Mexico, waar veel homo's hun geluk beproeven, en in Rusland wordt nu aan beperkende wetgeving gewerkt.

Meereizend met de mazen in het web, zijn de ogen van deze pop-up industrie nu

gericht op het verre oosten van Europa. Een klein landje in de Kaukasus springt eruit; Georgië. Volgens een rapport van de VN zagen 171 kinderen in de laatste negen maanden van 2016 via een Georgische draagmoeder het licht.

In het pro-Europese, post-Sovjetland zijn de prijzen laag, de regeltjes los en de draagmoeders armlastig

Bemiddelingsbureau's en privéklinieken in de hoofdstad Tbilisi flirten met internationale wensouders. In het pro-Europese, post-Sovjetland zijn de prijzen laag, de regeltjes los en de draagmoeders armlastig.

Als alleenstaande moeder heeft Anastasia het zwaar. Mede onder invloed van de mateloos populaire Georgisch-Orthodoxe Kerk is haar vrouw-zijn pas geslaagd als ze getrouwd is. Ze moet dubbel zo hard werken om rond te komen, maar mensen kijken haar scheef aan. Die gemarginaliseerde positie zorgt ervoor dat juist de alleenstaande moeder vaak kiest voor het draagmoederschap.

13.000 dollar

Twee keer was Anastasia draagmoeder. "Het eerste koppel was Joods. Het lukte pas na zes pogingen", zegt ze. "Telkens werd het embryo helemaal ingevlogen uit Jeruzalem. Omdat het een tweeling was, kreeg ik van mijn kliniek 1000 dollar extra. Ze waren prachtig en zo lief, die twee! Dus ik liep weg met 13.000 dollar. Daarvan heb ik dit appartement gekocht."

Anastasia's woning is onderdeel van een leger van identieke grijze appartementenblokken die op een heuvelachtige buitenwijk ten noorden van Tbilisi uit de grond schieten. Het is januari en het sneeuwt. Op acht hoog tuurt Anastasia uit het raam.

De zwangerschap, die eindigde met een keizersnede heeft

een spoor van pigmentvlekken achtergelaten op haar gezicht

Ze is nu 34, en komt niet veel meer buiten. Dat komt door het onflatteuze souvenir dat zij aan haar tweede draagmoederavontuur overhield. De zwangerschap, die eindigde met een keizersnede (dat wilden de Franse wensouders graag) heeft een spoor van pigmentvlekken achtergelaten op haar gezicht.

In haar kamer staat niet veel meer dan een enorm bed, waarboven aan de muur een glitterposter van een heilige hangt. Verder een tafel waarop een bak met tomaten en een asbak staan.

Het unique selling point van Georgië als draagmoederhotspot: de wensouders worden gezien als de juridische ouders van de baby. Dit in tegenstelling tot bijna alle andere landen, waaronder Nederland, waar de draagmoeder de juridische ouder is. Dit maakt het land voor wensouders erg aantrekkelijk, hoewel deze tegenstrijdige regelgeving in de praktijk vaak juist problematisch kan uitpakken.

Ook de prijs is uniek. De hele behandeling (inclusief o.a. ivf, medische kosten, bemiddeling, een advocaat, eten en compensatie voor de draagmoeder) bedraagt bij de grootste aanbieder New Life 36.900 dollar. Dat is goedkoper dan in Oekraïne, Zuidoost-Azië of de VS.

Anastasia pakt haar Nokia-mobieltje en laat het enige concrete aandenken aan haar eerste draagmoederavontuur zien. "Als ik in een sombere bui ben, dan pak ik mijn telefoon en kijk ik naar deze foto van mijn tweeling. Ze liggen daar zo vredig en ik ben zo trots op ze."

Het was zeker niet makkelijk om de tweeling op de Israëliische ambassade aan de Joodse ouders te overhandigen. Volgens het contract mogen beide partijen met elkaar in contact blijven. Maar dat zou Anastasia, volgens de wensouders, te veel pijn doen. "Ik heb ze negen maanden in mijn lichaam gedragen. Waarom zou ik ze moeten vergeten? Ik heb ze leven gegeven "

moeten vergeten: ik heb ze nooit gegeven.

De draagmoeders krijgen geen psychologische hulp. Maar dat vindt ze dan wel weer logisch. "Ze verklaren je voor gek als je naar een psycholoog of psychiater gaat, normale mensen doen dat niet."

Ook de bemiddelingsbureau's dragen hun steentje bij aan de taboesfeer die om de praktijk heen cirkelt. "Ik mag volgens mijn contract eigenlijk helemaal niet met de media praten over mijn situatie", mompelt de Georgische bedeesd.

Thailand

Deze sfeer van geheimzinnigheid vind je niet alleen in Georgië. Ook in Thailand, tot 2015 nog de plek voor een draagmoeder-baby, praten spelers niet graag over hun industrie.

Josh Lam is de oprichter van het in Thailand gevestigde surrogaat-bemiddelingsbureau New Genetics Global. Hij wil als één van de weinigen zijn verhaal delen, maar wel op een neutrale plek. In een per uur verhuurbare kantoorruimte, op de 15de verdieping van een chic winkelcentrum in Bangkok, staan niet meer dan een stoel en een tafel.

Een paar jaar geleden zag migratiejurist Lam dat er geld te verdienen viel met commercieel draagmoederschap. Hij besloot zijn werk uit te breiden met een bemiddelingsbureau voor buitenlandse wensouders. "In 2013 en 2014 was het echt booming hier", zegt hij. Iedereen kwam naar Thailand en er werden vele honderden baby's geboren."

Maar door een reeks schandalen, waaronder baby's die niet werden opgehaald, keerde het tij. In 2015 verkondigde Thailand, ondertussen bekend als 'de baarmoeder van de wereld', de praktijk helemaal te verbieden. "Ik zag die omslag al aankomen", zegt Lam. Hij besloot daarop zijn activiteiten naar buurland Cambodja te verhuizen.

In het arme Cambodja is draagmoederschap op dat moment iets totaal onbekends

en ongereguleerds. Zo opende de eerste vruchtbaarheidskliniek - en daarmee de eerste ivf-behandeling - hier pas medio 2014.

Wat mij betreft is draagmoederschap het mooiste kado dat je mensen kan geven

Josh Lam

"In het begin was het moeilijk om in Phnom Penh goede klinieken en draagmoeders te vinden," beaamt Lam. Toch zag hij naar eigen zeggen kans om in twee jaar tijd zeker honderd kinderen op de wereld te zetten. Allemaal voor buitenlanders: "Australiërs, Chinezen, Europeanen. Zelfs een Nederlands koppel!", zegt hij verheugd. "Wat mij betreft is draagmoederschap het mooiste kado dat je mensen kan geven."

Op haar beurt lijkt Cambodja vooral overweldigd door de plotselinge instroom van vruchtbaarheidsklinieken, wensouders en bemiddelaars als New Genetics Global. Bang voor problemen en illegale praktijken, reageerde de regering in november 2016 zoals de meeste landen tot nu hebben gedaan; met een voorlopig verbod op de ontluikende draagmoederindustrie.

"Totdat we een duidelijke wet voor dit fenomeen hebben (..) waarbij niemand risico loopt op uitbuiting of mensenhandel", aldus de woordvoerder van Justitie in een Cambodjaanse krant.

Cambodja

In Putsor, een arm dorpje in Cambodja, wil de 26-jarige Dara niets liever dan haar baarmoeder verhuren. Ook al kent Cambodja sinds november dat draagmoederverbod.

"Die wetten, daar ben ik niet bang voor", zegt de jonge vrouw met haar kin recht vooruit. "Ik wacht gewoon op een goed bod". Volgens haar bemiddelaar, de man

die Dara in contact belooft te brengen met westerse wensouders, zijn er ondanks het verbod nog genoeg klinieken actief om haar zwanger te krijgen.

Dara, een alleenstaande moeder, kan de 10.000 dollar (totaalprijs Cambodja gemiddeld 40.000 dollar) die haar in het vooruitzicht is gesteld goed gebruiken. Met haar baan in een textielfabriek verdient ze 120 dollar per maand. "Ik kom gewoon niet rond", verzucht ze.

Afgelopen jaar zag de Cambodjaanse hoe draagmoederschap het leven van een tiental dorpsgenotes veranderde. Nu wil ze dat ook. Eigenlijk heeft ze daarbij maar één angst, "dat door alle onzekerheid nu in het land de ouders het kind niet komen halen".

Maar het is de vraag of het voor Dara zover komt. Met het verbod verkeert de industrie ook hier nu in limbo.

Eigenaar van bemiddelingsbureau Sensible Surrogacy, Bill Houghton, die wensouders helpt in het buitenland, heeft het helemaal gehad met Azië. "Ik ben hier weg", zegt hij over de telefoon. "Iedere keer gebeurt hetzelfde. Het lijkt wel een heksenjacht."

Naast het meer traditionele Georgië is Kenia nu de nieuwste naam die rondzingt in draagmoederland

Net als andere bemiddelingsbureaus heeft ook hij klanten met zwangere draagmoeders in Cambodja zitten. Of het kind dat de vrouwen baren nu wel opgehaald kan worden en ze betaald krijgen, moet zich nog wijzen.

De laatste ontwikkelingen in Azië zijn voor jurist Mirjam Schoots, van De Boorder Schoots Familierechtadvocaten, genoeg reden om voorzichtig te zijn. "Ik raad wensouders die bij mij komen altijd af om naar plekken als Zuidoost-Azië of Oost-Europa gaan" zegt Schoots. Volgens de jurist weet je nooit wat er gebeurt in deze

gebieden als de wet ineens verandert. "We hebben al drama's gezien met ouders die hun kind niet meegekregen uit India, dat wil je toch voorkomen." Maar waar kunnen wensouders en hun embryo's dan nog terecht? Het liefst gaan koppels naar een plek 'dicht' bij huis, Oost-Europa of Amerika. Maar mensen die daar het geld niet voor hebben of homo zijn - ondenkbaar in Georgië - dan? "Tja, die stuur ik nu met tegenzin door naar Kenia", zegt bemiddelaar Houghton.

Naast het meer traditionele Georgië is Kenia nu de nieuwste naam die rondzingt in draagmoederland. Ondertussen nemen wereldwijd verboden toe en de mogelijkheden steeds verder af.

Daarom wordt nu ook in Zuidoost-Azië, zo blijkt, geëxperimenteerd met nieuwe manieren om de wet op te rekken of te omzeilen. Op een internationale conferentie voor wensouders in Londen, afgelopen maart, luidt één van de programmaonderdelen 'hybrid surrogacy'. Een nieuwe aanpak, waarbij een Thaise draagmoeder naar het communistische Laos wordt gevlogen voor plaatsing van het embryo, om negen maanden later in Singapore te bevallen.

Al deze bestemmingen hebben één ding gemeen; er is (nog) geen regelgeving om de betrokkenen te beschermen. De industrie profiteert van dit grijze gebied. En in de nieuwste hotspots, zoals Kenia, Laos en Georgië, zijn het de draagmoeder en wensouders die de lusten en lasten dragen van de wereldwijde kinderwens.

Exacte data zijn er niet maar verschillende onderzoekers typeren de wereldwijde draagmoederindustrie als een miljarden-business.

Vaak geen genetische band

Bij commercieel draagmoederschap, draagt en bevalt een vrouw tegen betaling van het kind van de wensouder(s). In veruit de meeste gevallen heeft de draagmoeder geen genetische band met het kind (hoogtechnologisch draagmoederschap). Het sperma komt van de wensvader; de eicel komt of van de wensmoeder of van een eiceldonor. Dat laatste biedt uitkomst bij onvruchtbare vrouwen of homostellen

Dit artikel kwam mede tot stand met een subsidie voor onderzoeksjournalistiek van het Postcode Loterij Fonds van Free Press Unlimited. De draagmoeders wilden niet met hun echte naam in de krant vanwege de wetgeving of omdat hun contract dat verbiedt.

Trouw.nl is vernieuwd. Ter kennismaking mag u nu gratis onze artikelen lezen.

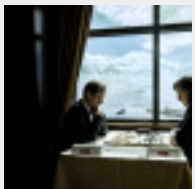
UITGELICHT | NET BINNEN

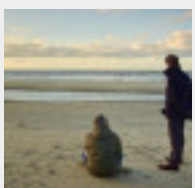
Formatie 'met volle inzet' begonnen

Turkse Nederlanders vastgehouden in Turkije

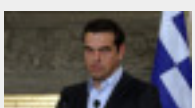

Ronnie Flex maakt dammen hip

Met Pijbes verandert de hemel

CULTUUR

Zorgen over Griekse impasse nemen toe

Unilever wil Blue Band en Becel de deur uit doen

[OVER ONS](#)

[ABONNEREN](#)

[AUTEURSRECHT](#)

[PRIVACY](#)

[KLANTENSERVICE](#)

deVerdieping
Trouw

Volg ons

Trouw Apps

© 2017 de Persgroep Nederland B.V.
Alle rechten voorbehouden

De Persgroep Nederland is onder andere uitgever van
het [AD](#), [de Volkskrant](#), [het Parool](#) en [Trouw](#)

[Feedback](#)